«Над зямлёю шугае верасень»

Восень раскрывае прыгажосць прыроды ў яе заваданні…

Мэты ўрока:

1. *Працягваць навучанне вызначаць тэму, ідэю, асноўную думку вершаваных твораў, выпрацоўваць уменне знаходзіць у вершы мастацкія сродкі вобразнасці (эпітэты, метафары, параўнанні і г.д.)*

2. *Развіваць уменне выразна чытаць вершы, розныя па змесце і настроі.*

3. *Ствараць умовы для выхавання пачуцця прыгажосці мастацкага слова.*

Лета – час шчаслівых.
Восень - час паэтаў.

М. Багдановіч

Вечар на захадзе у попеле тушыць
Кучу чырвоных кавалкаў вугля;
Ціха ўсё: вецер лістка не зварушыць,
Не скалыхнуцца ні траўкай паля;
Цёмныя цені даўжэй у лагчыне,
Птушкі прыстаўшай марудней палёт;
Сумна плыве маладзік бледна-сіні
Ў небе вячэрнім, зялёным, як лёд;
Іскрацца зорак сняжынкі маркотна,
Збожжа пакрылася шызай расой...
Кіньма жа думкі аб долі гаротнай,
Хоць бы на момант спачынем душой!

Аналіз верша:

1. Тэма
2. Асноўная думка
3. Мастацкія сродкі вобразнасці:

- *Эпітэты (___________________________)*
- *Метафары (__________________________)*
- *Параўнанні (_________________________)*

Аналіз верша:

1.Тэма *(Восень)*

2. Асноўная думка *(Кіньма жа думкі аб долі гаротнай, хоць бы на момант спачынем душой)*

3. Мастацкія сродкі вобразнасці:

- ***Эпітэты*** *(чырвоных кавалкаў вугля; цёмныя цені; птушкі прыстаўшай; маладзік бледна-сіні; у небе вячэрнім, зялёным…; шызай расой; долі гаротнай)*
- ***Метафары*** *(вечар у попеле тушыць; плыве маладзік)*
- ***Параўнанні*** *(ў попеле, кучу чырвоных кавалкаў вугля; небе зялёным, як лёд; зорак сняжынкі)*

В. Зуёнак

Над зямлёю

шугае верасень —

Восені ветразь...

І плывуць у блакіце чыстым

Ключы галасістыя...

Цеплыня адплывае,

крылом узмахнуўшы аслаблым -

Летам бабіным...

Не трымайце ж мяне сягоння,

Сцены хат,

у лагодным палоне:

Над зямлёю шугае верасень —

Восені ветразь!..

Не шукайце, сябры і родныя,

Не гукайце на сцежках пройдзеных...

Не сустрэнемся — слёз не ліце.

«Ён жа быў летуценнік, — скажыце, —

Шугаць -

1. Гарэць яркім полымем з успышкамі агня;
2. Выпраменьваць яркае святло, палымнець;
3. Хутка, з вялікай сілай узлятаць угору (пра дым, іскры);

11. Развявацца, лунаць, рэяць, трапятацца;
12. Добра расці, хутка развівацца, буяць; *перан*. Праяўляцца, праходзіць бурна.

Вызначце:

1. Тэма

2. Асноўная думка

1. *Восень*

2. *У верасні немагчыма не заўважаць прыгажосць наваколля.*

Знайдзіце параўнанні-перыфразы

- *У блакіце чыстым – у небе*
- *Ключы галасістыя -* ____________________
- ____________________*- летам бабіным*
- ____________________ *- верасень*

Адказ:

- *У блакіце чыстым – у небе*
- *Ключы галасістыя - <u>жураўлі</u>*
- *<u>Крылом аслаблым</u> - летам бабіным*
- *<u>Восені ветразь</u> - верасень*

Выберыце сродкі, ўжытыя аўтарам для перадачы ўзвышана-ўрачыстага і разам з тым крыху жартаўлівага настрою верша:

а) параўнанне характару чалавека са з'явай прыроды;

б) зварот да людзей, які ўтрымлівае адмаўленне, а не сцвярджэнне;

в) самахарактарыстыка (самапрэзентацыя) лірычнага героя.

Алесь Наўроцкі “Чатырохгранная ваза”

Лета, зматвай свае вудачкі!
Дрэвы выплаўляюць руду.
Вецер свістаў спачатку ў дудачку,
потым у дудку, а ўжо затым у дуду.

Адзвінелі промняў сонечныя прыіскі,
адзвінеў дажджоў серабрысты апад,
адзвінелі лісты і ляжаць залацістым прыскам*, -
што прайшло, не вернеш назад.

- Паразважайце над характарам лірычнага героя, паспрабуйце вызначыць яго настрой і адносіны да жыцця.

Дамашняе заданне

- *1. Выразнае чытанне верша В. Зуёнка “Над зямлёю шугае верасень…”*
- *2. Падрыхтаваць вуснае паведамленне на тэму “Восень у маім горадзе”*